

Dimiter, Anastasia, genç Viktorya, Mara ve Emanuel arkadaşları ve aile üyeleriyle Sofya'da bir piknikte.

Bir aileyi ve bir şehri 'hatırlamak'

Seray Şahinler

Bir ailenin bütün yönleriyle kişisel olan arşivi neden önemlidir? Bu arşiv tarihe, sanata, kendi dönemine ve bugüne ne söyler? Resmi birleştirdiğimiz zaman

Üç kuşak sanatçı Hristoff ailesinin arşivinden hazırlanan "Memento" hem bir aileyi hem İstanbul'un tarihini hatırlamak üzerine bir okuma sunuyor

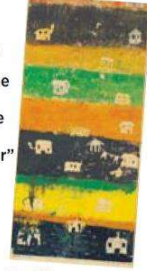
ortaya çıkan tablo ne ifade ediyor? Şu sıralar Yapı Kredi Kültür Sanat'ta açılan Hristoff Ailesi'nin arşiviyle karşı karşıyayız.

"Memento" hatırlamak üzerine bir sergi. Bulgaristan'dan İstanbul'a göçen Hristoff ailesinin üç kuşağı eşliğinde bir şehir ve tarih okuması. Sergide

Peter, Dimiter ve Peter Hristoff üçgeninde gidip gelirken, üç kuşağında izinde ailenin, şehrin ve sanatın panoramasını izliyoruz. Ailenin efemera düşkünlüğü, fotoğraflar ve mektuplar, arşive

Dimiter Hristoff, "Rönepark, Yeşilköy", Ahşap üzerine yağlıboya. (solda) Aliye Berger, "Gecekondular" (sağda)

giren kapının kilidini açıyor.

Sanatın kalbinde

Dede Peter Hristoff, 1920'lerde Bulgaristan'da yaşanan çalkantılı süreçte babası tarafından "ortalık yatışana dek" İstanbul'a gönderiliyor. Oğul Dimiter Hristoff ise burada büyüyor. Lise yıllarında bir fotoğraf stüdyosunda çıraklık yapan Peter Dimiter Hristoff sonra Güzel Sanatlar Akademisi'ne kaydolup İbrahim Çallı ve Zeki Faik İzer'den eğitim alıyor. Baktığı her yerde İstanbul'u belgeliyor. Yağlı boya tablolar ve fotoğraflarla değişmekte olan şehrin izlerini kaydediyor. Atatürk'ün cenaze törenini 12 yaşındaki bir çocuğun gözünden kayıt altına alıyor.

Sergideki fotoğraflar ve belgeler eşliğinde erken cumhuriyeti, yeni rejimin politikalarını ve kalkınma çabalarını da görüyoruz. Cumhuriyetin ilanından sonra İstanbul'da yoğunlaşan ve hızla gelişen doküma sanayiine Hristoff ailesi de Ka-Bo adlı çorap fabrikasıyla dahil oluyor. Ka-Bo aynı zamanda Türkiye'nin ilk naylon çorap fabrikası. Sergi kişisel bir hatırlama süreci gibi görünse de bir arşivi, bir kenti ve yeni kurulan bir cumhuriyeti hatırlatmasıyla büyük bir nehrin kollarını besliyor.

Hristoff ailesini tarih ve bugün için keşfedilmeye değer kılan bir diğer nokta ise sanatla teması. Ailenin erken Cumhuriyet yılları sanat ortamıyla bağlarının

anlatıldığı bölümde Aliye Berger, Ali Sami Boyar, İbrahim Çallı, Hayri Çizel, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Zeki Faik İzer, Zeki Kocamehi ve Şerif Renkgörür'ün eserleri de yer alıyor. Dimiter Hristoff, bahsi geçen isimlerle yakın dostluk içinde. Hristoff'a ait tablolar ve çizimler onun bu sanatçılarla etkileşimini gözler önüne seriyor. Özellikle Bedri Rahmi Eyüboğlu ile yan yana konan çizimlerinde üslup çağrışımlarını görebilirsiniz. Serginin ikinci katında ise torun Peter Hristoff'un retrospektif tadındaki sergisi var. Burada Hristoff ailesinin belleğinden beslenen bir yolculuk söz konusu. Peter Hristoff, 5 yaşında İstanbul'dan ayrılmış fakat sık sık Türkiye'ye gelerek araştırmalara ve sergilere imza atmış. Sergideki işler bu kültürden beslenen kesitler sunuyor. Uşak halıları üzerine her biri barışı, inancı sembolize eden seccadeler, tülbentler, eski mezar taşları bu etkileşimi en duygusal hâliyle ortaya koyuyor.

Nesneler bazen ortak hafıza işlevi görür; bireylerin ailelerin ve toplumların hikâyelerini anlatırlar. Bunların her zaman bir sanat eseri olması da gerekmez. Hristoff ailesinin arşivi bir hikâyeyi anlatırken içinde yaşadıkları toplumu da tasvir eden, buralı olmayan ama buraya gönülden bağlı olan bir ailenin masalını yeniden yazıyor. Elbette masalın ucunu bugüne dokundurarak... Sergi 7 Ağustos'a kadar ziyaret edilebilir.

Peter Hristoff'un fotoğraf arşivinden İstanbullular.